

Asia: VN/2575/2021

Luonnos hallituksen esitykseksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain, terveydenhuoltolain sekä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Vastaajataho:

Järjestö, työntekijät/työntekijät

Kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön varmistaminen

1a) Hyvinvointialueen olisi esityksen mukaan yhdessä alueensa kuntien kanssa muodostettava *alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä*. Onko ehdotus mielestänne tarkoituksenmukainen kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön varmistamiseksi?

Kyllä [Oppilas- ja opiskeluhuollon palveluiden järjestäminen edellyttää tiivistä ja toimivaa yhteistyötä hyvinvointialueen ja kuntien välillä. Kannatamme, että kunkin hyvinvointialueen tulee alueensa kuntien kanssa muodostaa alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä, jonka muodostamisesta vastuu on hyvinvointialueella.]

1b) Millä taholla tulisi käsityksenne mukaan olla vastuu alueellisen opiskeluhuollon yhteistyöryhmän muodostamisesta?

Hyvinvointialueella [Oppilas- ja opiskeluhuollon palveluiden järjestäminen edellyttää tiivistä ja toimivaa yhteistyötä hyvinvointialueen ja kuntien välillä. Kannatamme, että kunkin hyvinvointialueen tulee alueensa kuntien kanssa muodostaa alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä, jonka muodostamisesta vastuu on hyvinvointialueella.]

2) Kunnan tai useamman kunnan yhdessä tulisi laatia opiskeluhuollon toteuttamiseksi *kunnan opiskeluhuoltosuunnitelma*, joka liitettäisiin lastensuojelulain (417/2007) 12 §:n mukaiseen kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Onko esitys mielestänne tarkoituksenmukainen?

Kyllä [Kannatamme ja pidämme perusteltuna myös esitystä laatia opiskeluhuollon toteuttamiseksi kunnan opiskeluhuoltosuunnitelma, joka liitettäisiin lastensuojelulain (417/2007) 12 §:n mukaiseen kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.]

3) Hyvinvointialueella tulisi olla alueellinen opiskeluhooltosuunnitelma. Se valmisteltaisiin alueellisessa opiskeluhoollon yhteistyöryhmässä ja hyväksyttäisiin hyvinvointialueen aluevaltuustossa. Alueellinen opiskeluhooltosuunnitelma liitettäisiin lastensuojelulain 12 §:ssä tarkoitettuun alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Huomioitanne esityksestä?

Kannatamme hyvinvointialueelle laadittavaa alueellista opiskeluhooltosuunnitelmaa. Hyvinvointialueella suunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon kuntien, koulujen ja oppilaitosten oppilas- ja opiskeluhoollon suunnitelmat. Kannamme huolta siitä, että koulujen ja oppilaitosten yksiköittäinkin vaihtelevat, moni-muotoiset tarpeet eivät tule otetuksi huomioon hyvinvointialueen opiskelusuunnitelmaa laadittaessa. Koulujen ja oppilaitosten rehtoreilla on aina ajantasaisin tieto koulun arjesta. Uudistuksen myötä vastuu koulujen ja oppilaitosten tarpeiden selvittämisestä, niihin varautumisesta, resursoinnista ja suunnitelmien toteutumisen seurannasta on hyvinvointialueella.

4) Mikäli esitys ei mielestänne riittävästi huomioi erilaisia opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä, kuten esimerkiksi ne, jotka toimivat useamman kunnan alueella tai yksityiset koulutuksen järjestäjät, millä tavoin muuttaisitte esitystä?

-

5) Hyvinvointialue järjestää opiskeluhooltopalvelut 1.1.2023 alkaen. Näettekö, että opetuksen tai koulutuksen järjestäjällä on yhdessä hyvinvointialueen kanssa edellytykset huolehtia oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9 §:n mukaisesti siitä, että opiskeluhoollosta muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus?

-

Opiskeluhoollon yksilökohtaisen työn kirjaaminen, rekisterinpito ja tietosuoja

6) Esityksessä täsmennetään opiskeluhoollon kirjaamiseen, rekisteröintiin ja tietojen salassapitoon liittyviä oppilas- ja opiskelijahuoltolain säännöksiä. Huomioitanne esityksestä?

-

7) Miten arvioisitte esitysluonnosta tietosuojasääntelyn näkökulmasta?

-

8) Opiskeluhoollon siirtyessä hyvinvointialueelle tulee myös opiskeluhoollon psykologien ja kuraattorien kirjaamat asiakastiedot tallentaa valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin eli Kanta-palveluihin. Kanta-palveluihin liittymisen määräaajoista säädetään laissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä. Psykologien tietojen tallentaminen tulisi aloittaa heti hyvinvointialueiden aloittaessa. Sosiaalihuollon ja kuraattorien liittymisvelvoitteen määräaika on 1.9.2024. Arvioitko tarvittavien muutosten olevan mahdollisia näiden määräaikojen puitteissa?

-

Muut huomiot esityksestä

9) Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 16 §:n mukaan oppilaitoksen työntekijän tulee olla yhteydessä opiskeluhoollon psykologiin tai kuraattoriin, jos oppilaitoksen tai opiskeluhoollon työntekijä arvioi opiskelijan tarvitsevan opiskeluhoollon psykologi- tai kuraattoripalveluja. Esityksessä ehdotetaan, että

yhteydenotto opiskeluhoitopalveluihin koskisi psykologin ja kuraattorin palveluiden lisäksi myös koulu- ja opiskeluterveydenhuollon lääkärin ja terveydenhoitajan palveluja. Yhteydenotto tapahtuisi jatkossa yhteisymmärryksessä oppilaan tai opiskelijan kanssa. Huomioitanne esityksestä?

Kannatamme, että koulun tai oppilaitoksen työntekijän yhteydenottoa muihin opiskeluhoitopalveluihin laajennetaan.

Vastustamme sitä, että yhteydenotto voisi tapahtua ainoastaan yhteisymmärryksessä oppilaan tai opiskelijan kanssa.

Perusopetuslaki ja -asetus sekä valtakunnalliset opetussuunnitelman perusteet määrittelevät kodin ja koulun välisen yhteistyön. Mikäli oppilaasta herää huoli, opettaja on aina yhteydessä kotiin asian selvittämiseksi. Mikäli huoli ei poistu, opettajan tulee ottaa yhteyttä oppilas- tai opiskelijahuollon toimijoihin, esimerkiksi koulukuraattoriin tai -psykologiin ja hallituksen esityksen mukaisesti jatkossa myös kouluterveydenhoitajaan tai -lääkäriin. Opettajan tulee voida ottaa jatkossakin yhteyttä oppilas- ja opiskeluhoollon toimijoihin, mikäli hän katsoo sen tarpeelliseksi myös silloin, kun yhteydenottoa ei voida tehdä yhteistyössä oppilaan kanssa.

Vastustamme oppilas- ja opiskelijahuoltolain 16 §:n muuttamista tältä osin.

Esitämme pykälää tarkennettavaksi siten, että tilanteissa, joissa yhteydenottoa ei ole tehty yhteistyössä oppilaan kanssa, oppilas- tai opiskeluhoollon toimija ottaa yhteyttä oppilaaseen, kertoo tiedokseen saaman huolen ja tarjoaa oppilaalle tukea. Mikäli näin ei voitaisi jatkossa toimia, kuormittaisivat lastensuojelupalvelut. Oppilas- ja opiskelijahuollon toimijoiden palvelut tulee säilyttää niin sanottuina lähipalveluina, joilla turvataan oppilaiden ja opiskelijoiden saama nopea apu.

10) Hyvinvointialue järjestää 1.1.2023 alkaen opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalvelut, kouluterveydenhuollon sekä lukioden ja ammatillisen koulutuksen opiskeluterveydenhuollon. Voimassa olevan oppilas- ja opiskelijahuoltolain 24 §:n mukaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ohjaa ja kehittää yhteistyössä Opetushallituksen kanssa edellä mainittuja palveluja. Esityksen mukaan Opetushallitus ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ohjaisivat ja kehittäisivät yhdessä yhteisöllistä opiskeluhoolltoa ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksella olisi päävastuu edellä mainittujen hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevien palvelujen ohjauksesta ja kehittämisestä. Pidättekö esityksen mukaista ohjaus- ja kehittämisvastuun muutosta tarkoituksenmukaisena vai tulisiko Opetushallituksen ohjaus- ja kehittämisrooli säilyttää nykyisellään?

Ei, ohjaus- ja kehittämisvastuut tulee säilyttää nykyisellään [Nykyinen yhteistyötä painottava työnjako toimii opiskeluhoollon palvelujen ohjauksen ja kehittämisen suhteen.]

11) Mahdolliset muut huomionne esitysluonnoksesta?

Suomen Rehtorit ry edellyttää, että uudistuksessa kiinnitetään erityistä huomiota oppilashuollon toimijoiden merkittävään rooliin koulujen ja oppilaitosten ennaltaehkäisevässä, yhteisöllisessä työssä. Esimerkiksi koulukuraattoreiden ja -psykologien työn painopistettä on jo vuosia yritetty siirtää enemmän ennaltaehkäisevään työhön. On tärkeää, että heille varataan aikaa osallistua koulun tai oppilaitoksen yhteisöllisen oppilashuoltotyön suunnitteluun ja toteutukseen.

Suomen Rehtorit ry nostaa esille opiskeluhuollon tiedonkulun, joka tulee taata. Uuden Oppivelvollisuuslain 23 §:n 4 momentissa todetaan: Sen lisäksi, mitä 3 momentissa säädetään, rehtorilla ja oppivelvollisen opetukseen osallistuvalla opettajalla on 4 §:ssä tarkoitetussa koulutuksessa oikeus salassapitosäännösten estämättä saada oppivelvollisen koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot opiskelijahuoltotyöhön osallistuvilta. Opetustoimen ja opiskeluhuollon toimijoiden välinen tiedon kulku on kuvattava esityksessä tarkemmin. Kuvauksessa on otettava huomioon myös opetuksen järjestäjän sähköinen oppilastietohallintajärjestelmä ja siihen liittyvät käyttöoikeudet ja niiden laajuudet hyvinvointialueilla työskentelevien työntekijöiden osalta.

Uudistuksen myötä oppilas- ja opiskelijahuoltopalvelut kootaan hyvinvointialueen järjestämisvastuulle, minkä jälkeen ne eivät ole enää koulun toimintaa, jolloin koulu ei voi olla vastuussa oppilaasta hänen ollessaan oppilashuollon palveluissa tai matkalla niihin. Oppilas- ja opiskelijahuoltolakia on täydennettävä siten, että hyvinvointialue vastaa oppilaasta, joka on asiakkaana opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattori-palveluissa sekä mahdollisesta opiskeluhuoltoon liittyvästä matkasta ja matkasta aiheutuneista kohtuullisista kustannuksista. Perusopetuksen oppilas tarvitsee myös luvan poissaololleen osallistuakseen oppilashuollon palveluihin.

Lehtinen Toni
Suomen Rehtorit ry